

Piscem perspicua gerens in unda.
 Hic Zeti et Calais tibi adde pennas,
 Nimbosumque jugum fugax caveto,
 Namque est assidue ferax procellæ.
 Sed quamvis rapido ferare cursu,
 Las-um te¹ Voroangus obtinebit.
 Nostrum hic invenies Apollinarem,
 Seu contra rabidi leonis æstus
417 Vestit frigore marmorum penates :
 Sive hortis spatiatur in repostis,
 Quales mellifera virent in Hybla,
 Quales Coricum senem beantes
 Fuscabat piceæ latex Galesi.
 Sive inter violas, thymum, ligustrum,
 Serpyllum, casiam, crocum atque caltham,
 Narcissos, hyacinthinosque flores
 Spernit, quam pretii petitor ampli
 Glebam thurifer advehit Sabæus.
 Seu ficto potius specu quiescit,
 Collis margine qua nemus reflexus
 Nativam dare porticam laborans,
 Non lucum arboribus facit, sed antrum.
 Quis pomaria prisca regis Indi
 Hic nunc comparet, aureasque vites,
 Electro viridante pampinatas,
 Cum Porus posuit crepante gaza
 Fulvo, ex palmitè vineam metalli,
 Gemmarum fluitantibus racemis?

necessaria videtur. Quidni enim illius fluvii pisces laudentur ob carnem *solidam et pressam*, eoque gratioris saporis, cum in multis piscibus sapor diluitor sit ob molliitudinem? Deinde *piscium sapor stolidus*

A Hinc tu Cottion ibis, atque Avito
 Nostro dicis ave, dehinc valetō
 Debes obsequium viro perenne :
 Nam dent hinc veniam mei propinqui,
 Non nobis prior est parens amico.
 Hinc jam te Fidulus decus bonorum,
 Et nec Tetradio satis secundus,
 Morum dotibus aut tenore recti,
 Sancta suscipit hospitalitate.
 Exin tende gradum, Tribusque villis
418 Thaumastum expete, quemlibet duorum :
 Quorum junior est mihi sodalis
 Et collega simul, gradumque frater.
 Quod si fors senior tibi invenitur,
 Hunc pronus prope patrum saluta.

B Hinc ad consulis ampla tecta Magni,
 Felicemque tuum veni, libelle.
 Et te bibliotheca quæ paterna est,
 Qualis nec tetrici fuit Philagri,
 Admitti faciet Probus probatum.
 Hic sæpe Eulaliæ meæ legeris,
 Cujus Cecropiæ pares Minervæ
 Mores, et rigidi senes, et ipse
 Quondam purpureus socer timebant.
 Sed jam sufficit, ecce linque portum,
 Ne te pondere plus premam saburræ.
 Illis in versibus ancoram levato.

haud valde arridet. — BAUNIUS Sirmond. editor. præfat. ad tom. I, § 14.

¹ Vid. l. c. *Mémoires*, pag. 261.

CORONIS SIDONIANA.

De loci prærogativa : quisve interior dicatur, quis exterior ; quid tegere latus, aut μίτρον ἔχειν : dextrane potior, an sinistra.

Studio huc distuli binos versus, quibus avitum Sidonius in Gothica legatione medium inter Theodericum regem et Fridericum regis fratrem incessisse dixit.

Post hinc germano regis, hinc rege retento,
 Palladium implicitis manibus subire Tolosam.

Non quod multis demonstrandum sit honoris causa id factum fuisse, cum ambigat nemo, ubi tres una sint, honoratissimum locum medium esse; sed ut extremo libri spatio liberius evagari, et quæ de interioris exteriorisque loci notione, de lateris protectione, dextræ ac sinistræ in honoris prærogativa discrimine, commentati olim sumus, ac paulo fusius exponere, ac notis hisce vel coronidis saltem loco addere liceat. Parergum enim id fortasse, nec abnuo. Sed operæ non poenitebit si vel extra lineam quid dixero, quod philologis probari, bonisque scriptoribus lucem aliquam afferre possit. Non igitur ex eo quod verbi gratia in Iudicio Circensi, ne ab auctore nostro discedamus, carmine 23 *dexteriolem concitatum* appellavit exteriorem, et *currum intus actum*, qui in sinistram partem actus esset; præterea ex similibus locis colligi statim debet, quod viros doctos fefellisse mirum est, interiorem ubique sinisteriore esse, aut dexteriolem semper exteriorem: cum certum sit interiorem, prout res ferant, nunc dextrum esse,

nunc sinistram, eodemque modo exteriorem. In circo sane interior lævus erat, sed ideo quia metæ currentibus ad lævam, et in lævam ad eas flexus. Fac contra in dextram flecti, omnia erunt contraria: jam interior dexter erit, et sinister exterior: ut in illa quadriga evenisse necesse est, quam narrat Solinus cap. 46, excusso auriga, relicto certamine, ad Capitolium prosilisse, Jovemque Tarpeium terna dextratione lusitasse; et in diurno cœli siderumque motu, quæ et ipsa dextro gyro polum, quasi perpetua quadam dextratione, circumagunt, Cynosura Helicæ interior est, et tamen dexterior. Nec aliter in hoc de illa versu e Ciceronis Arato, *Nam cursu interiori brevi convertitur orbe*, interiorum cursum capere possis, quam dexteriolem. Quid multis? nam quotidie videmus in bigis, cum ad vicorum capita flectunt, aut in bubus, cum arant et alternos sulcus ducunt, e duobus vel bubus vel equis, interiorum in flexu esse nunc dextrum, nunc sinistram. Quodque in his videmus, idem in hominum incessu concessuque æstimare est. Par enim est causa, cum eadem quoque nominum sit ratio. Ut enim in circo flexuque metæ, is dicitur interior qui adversarium inter metamque propius flectit; sic in ingressu, si duo simul ambulent, interior erit qui interiore loco incedet, hoc est medio inter comitem exteriorum et ædes, sive aliud quispiam, quod ejus alterum latus claudat.

Quare non alia, meo quidem sensu, interioris notio A in vulgatissimis versibus Ovidii v. Fastorum, cum seni honorem hunc a junioribus habitum scribit ut si comites illi duo essent, medius incederet; si unus, interior.

Et medius juvenum, non indignantibus illis,
Ibat, et interior si comes unus erat.

Nec alia exterioris, ejusque qui latus tegere dicatur, B Horatio satyra 5, lib. II.

.....Ne tamen illi
Tu comes exterior, si jusserit, ire recuses.
Ut ne tegam spurco Damæ latus?

Quod enim summi ingenii viro Justo Lipsio in mentem venit, ut interiorum eum dici vellet, cui exterior leviter et in parte præiret honoris gratia: aut qui ipse contra (sic enim postea interpretari maluit) alterum antea: vereor ne argute magis et ingeniose fictum sit quam verum. Nam ut non dicam permirum videri ac prope ridiculum, si tres sint, omnes pari jugo ambulare: si comitum recedat unus, alterum mox de suo gradu exsilire, ut senem modice antecedit aut sequatur, perspicuum est, in ea sententia nec latus proprie ab eo tegi qui dicitur exterior, nec quidquam esse cur interior potius dici debeat quam anterior. At in nostra interpretatione plana omnia, certa et expedita. Interior vere qui inter comitem ædesque medius ambulat, exterior plane qui exteriore loco: Idemque latus tegere interioris jure dicitur: ut qui ejus id latus claudit, quod intectum alioqui et nudum foret; cum alterum ab ædibus protegatur. Quo sensu Seneca epist. 22: *Nudum erit latus? incomitata lectica?* Nudum latus dixit, quod exterior comes nullus tegat; et Minucius Felix contra, ejus qui inter duos medius sedeat, protegi ab utroque latera scripsit in Octavio. *Et cum dicto, inquit, ejus assedimus, ita ut me ex tribus medium lateris ambitione protegerent.* Nec vero quærendum, dextram semper teneat interior, ut Lipsio et aliis visum est, an sinistram, ut Nebrissensi: cum satis constet interiorum in incessu, perinde ut cæteris in rebus, nunc dextrum esse, nunc sinistram; neutrumque ad vim nominis pertinere, sed fortuito evenire, prout ad dextram aut lævam id fuerit, cui propior is est qui dicitur interior. Quid ergo, dicit quispiam, si contingat, ut ad lævam sit qui interior ambulat, eumne honestiore loco ambulare dices? Sane, inquam, cum interior sit qui locus honoris: cum exterior sit alter, ejusque latus tegat, quod inferioris et honorem deferentis. Denique, ut paucis complectar, ita censeo. Apud veteres Romanos, ut hodieque apud Gallos nostros et plerasque alias gentes, in incessu consensuque præcipuum ho-

noris locum interiorum semper fuisse, licet is dexter non semper esset. Clare id quidem ac sine exceptione, Ovidius et Horatius, ut frustra sint qui pro dextra tantum, aut pro sinistra pugnare velint. Neque tamen dextræ prærogativam suam detraxerim. Dextræ honori hoc datum liquet. Primum ut quando proximum nihil erat, unde interior alter altero, vel latus ei tegere diceretur, tum dexteram semper sinistræ præferrent: quomodo apud Tranquillum Tiberii cap. 6 prælatus haud dubie Marcellus, qui in Actiæ triumpho pompa dexteriore invecus est equo, cum Tiberius sinistiore veheretur? Deinde in ipso interioris loci obsequio contendere, quoad fieri posset, ut cum eo loco dextræ simul honor jungeretur, ita ut idem dexter atque interior esset. Quo spectans Helenius Acro, exteriorem in Oratii versu sinistriorem exposuit; et Eutropius lævum incedere, quod Tranquillus de Claudio imperatore scripserat, illum Plautio in Capitolium eunti latus texisse: non quod necessario hæc ita semper conjuncta sint, sed quod plerumque ita fieri mos esset. Cæterum ubi res non ferebat, ut interior dexter esset, tum ad eum plane modum quo solemus in Gallia, interioris potius habuisse rationem: ut cum locum honoratis potius cum læva tribuerent, quam cum dextra exteriorem. Ita et sinistræ suus nonnunquam honos fuit, sed tum scilicet quando interior erat; et dextra nunquam non prælata, nisi cum interior esse non potuit. Interioris autem loci præcipua semper ac perpetua dignitas; non quia dexter aut sinister, sed quia superior, quia prior, quia medius quodammodo: medius, inquam, inter comitem, et illud quidquid est quod alterum latus claudit. Sic enim Græci μέσον ἔχειν, μέσον λαβεῖν, etiam de duobus dicunt, cum alter interiore loco recipitur: ut Plutarchus in Catone Uticensi, quem ait Philostrato, cum una deambularent, exteriorem incessisse ob honorem philosophiæ. φιλοσοφίας, et vetus interpres Juvenalis versum exponens satyræ 3:

Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius.

Aut in medium, inquit, servum mittit, aut in sinistra ambulat. Quibus verbis totam præterea sententiam nostram mirifice confirmat. De duobus enim sermo est, ut apud Horatium, ejus umbra hoc loco Juvenalis. Quare duo hæc ita distinguit, ut in medium mittere sit interiorum locum dare, sive læva sive dextra, in sinistra ambulare, tum scilicet quando neuter locus interior est, et solius dextræ honor restat, qui potiori deferatur.

SIRMONDI ELUCIDATIO

DE PROPRIIS NOMINIBUS MEDIÆ ÆTATIS,

UNDE SUMI SOLITA, ET QUID A PRISCO ROMANORUM USU DISCREPARINT.

De nominibus mediæ ætatis jam præfati ad Ennodium sumus, et Romæ post eversam rempublicam, et in provinciis morem obtinuisse, ut cum multis fere nominibus nobilibus uterentur, proprium tamen unum cuique nomen esset, quod postremum semper collocarent. Qua de re iterum nobis, quia Sidonii quoque nomen admonet, fidemque obstrictam meminimus, paulo uberius hoc loco disserendum. Neque enim obscurum est, Sidonii nomen ex hac lege post reliqua ejus omnia positum fuisse, ut proprium. Semper enim proprium nomen posterior ætas cæteris omnibus postposuit. In quo sane a veterum Romanorum usu et consuetudine deflexit. Romanis enim stante republica proprium id nomen fuit quod primum, id est prænomen: quo nimirum fratres ipsi,

D cum cætera nomina communia haberent, inter se distinguebantur: ut P. Cornelius Scipio, et L. Cornelius Scipio fratres, itemque M. Tullius Cicero, et Q. Tullius Cicero fratres. Postea vero non primis, sed ultimis nominibus ut propriis uti ac distingui cœpere: ut Salvius Otho, et Salvius Titianus, item Flavius Vespasianus, et Flavius Sabinus fratres apud Suetonium. Quo spectans Suetonius idem, in Vitelliis fratribus tanquam peculiare notat, solis eos prænominibus distinctos fuisse, quod certe reipublicæ temporibus novum non fuisset: tum quippe fratres, ut dixi, non aliter distinguebantur. Hinc et illa Plutarchi cum Posidonio disceptatio. Quod enim initio vite Marii Posidonium reprehendit Plutarchus, qui proprium Romanis primum nomen fuisse docuerat, cum